

Eliška Pernická

D o z o r c e

Román z ženské věznice 50. let

D o z o r c e

D o z o r c e

Eliška Pernická

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

© Eliška Pernická, 2025

Cover art © Jiří Arbe Miňovský, 2025

Czech edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2025

ISBN 978-80-278-0257-9 (print)

ISBN 978-80-278-1607-1 (ePub)

ISBN 978-80-278-1608-8 (mobi)

ISBN 978-80-278-1609-5 (pdf)

*Nepoddajným srdcím, která se jen tak nesehnou
Vědomím, která si dokážou přiznat chyby
Těm, kdo spadnou a znovu nabírají sílu
Těm, kdo hledají, a těm, kdo poznávají
Odvážným skokům z hradeb komfortu
Překážkám, co poslouží k odrazu
Strachům a obavám, co posilňují
Šepotu stromů a šelestu křídel
A jednomu z nejkrásnějších zvuků – dětskému smíchu*

Z kameníka prokurátorem?

Na osamocené, úzké cestě se ze zatáčky vynořuje sedmsetšestka. Jako velký nenasytý brouk uhryzává červená karosa se svými desetipárovými stříbrnými kusadly jeden kousek cesty za druhým, až dojde k zastávce, kde za chrupání kamínků zpomalí a zastaví. S hlasitým povzdechem otevírá dvoukřídle skládací dveře – vystupuje jen jedna žena. Při zavírání dveří broukobus znovu vzdychne a pomalu odjíždí.

Zamračená menší tmavovláška, zjevně našťavaná, se rozcupitá malými, ale ráznými krůčky po silnici. Je na ní vidět, že někam spěchá, nebo se aspoň nemůže dočkat, až bude v cíli. Ráda by dělala delší, efektivnější kroky, ale její zavalité tělo, krátké nohy a neforemné nazouváky jí nedovolují víc než odrostlejší formu batolecího šmatlání. Prochází kolem menšího domku, kde očima zavadí o hnědavého psa, středně velkého voříška schouleného na zápraží, kterého její naléhavé kroky vyrušily z předvečerního podřimování. Pes nejprve ještě vleže napolo víc vyjekl než vyšťekl, jak ho její přítomnost vyrušila, pak ale vyskočil na všechny čtyři a podruhé už šťekl jako správný, neohrožený hlídač. To ale bylo vše. Žádné další odstrašovací projevy z psího repertoáru už na ni nepoužil, jen si sedl, zavětril, naklonil trochu hlavu do strany a tá-

zavě tu zvláštní sunoucí se kuželku sledoval, jak usilovně a vytrvale míří vpřed. Nevšímá si ho. Udýchaně prochází kolem čerstvě pokoseného trávníku vedle domku, nevnímá jeho příjemnou, zemitou vůni a šlape tvrdošijně dál. Míjí zlatavý lán pšenice, který v zapadajícím slunci vytváří dojem obrovského, drahocenného královského koberce protkaného nekonečnými snopky zlata, sahajícími až k paprskům slunce. Ji ale nic z toho nezajímá. Ani srovnaný trávník, ani rozplizlé pole, natož nějaké odpadlé slunko. Teď už s hlasitým vydechováním nedočkavě natahuje krk a zarytě hledí doleva, někam za roh toho širokánského pole, odkud doléhají zvláštně zvonivé, kovové zvuky. Některé silnější a nepravidelné, do nich se mísí slabší, střídavě pravidelnější cinkání s drsnou, tupou ozvěnou, jako z nějaké úsečné, chladné a skřípavé zvonkohry. Nazouváky chvatně klapou do zatvrdlých pat, jedna noha kvapně střídá druhou, chvíli do rytmu podivného cinkotu, chvíli zase úplně mimo rytmus. Konečně dorazí do vytouženého cíle. Zvuky drsné zvonkohry zesilují, už je vidět i střecha polovenkovní dřevěné boudy a za ní další dílny, betonové. Ještě pár zaklapání a už je tady. Udýchaná, upocená, ale zjevně stále našťvaná. S rukama v bok namáhavě vydechuje a rozhlíží se pomalu kolem. Před boudou otevřenou směrem k cestě stojí porůznu chlapi kameníci a buší a ryjí do pískovcových kvádrů. Jeden drží velkou palici, kterou do kamene vtluoká železné klíny jeden po druhém, až zdánlivě nezdolný kámen pukne a s rachotem vypadlých klínků se v pěstce rozlomí. Jiný ťuká menší paličkou do majzlíku a odsekává hrboly a nerovnosti, další vyrovnává plochu kamene pemrlicí, jiný sekáčem. Její pohled se zastaví na nenápadném, asi

čtyřicetiletém, hnědovlasém muži s hluboko posazenýma očima a vlídným výrazem v tváři, který zrovna něco vysvětluje mladému kameníkovi. Okamžitě klope za ním. Přes ubouchanou a utlučenou zvukovou kulisu sice není dobře slyšet, co mu říká, ale podle toho, jak ho popadne za košili a snaží se ho odtáhnout pryč, je ostatním kameníkům jasné, že František je v pěkné bryndě. Ještě se mu podaří z jejího téměř křečovitého sevření vytrhnout a vrátit se pro zapomenutou čapku, stihne i z věšáku popadnout brašnu, ale pak už jen v rychlosti něco dořekne mladému kameníkovi, zamává ostatním chlapům a jde pomalu a neochotně za ní.

„Proč mi to děláš?“ vyjela po něm, když už byli u silnice.

„Proč ti co dělám?“ odpověděl naoko nechápavě František, i když tušil, proč za ním přišla až do práce.

„Máš se přece učit, a ne tu zvonit v prachu!“ křikla a začala z něj dlaní vybuchávat prach jako ze staré smradlavé rohožky. To ji očividně uklidnilo. Vyčítavě se na něj zadívala. „Všechnu tuhle dřinu můžeš zahodit, Fráňo, teď máš jedinečnou možnost, aby z tebe byl soudce, nebo dokonce prokurátor,“ zatetelila se, „abys nosil oblek místo upachtěné košile. A ty, ty děláš co? Místo aby ses připravoval na přezkoušení, tak tady prášíš kameny.“ Už se zase dostávala do ráže.

„Radši budu prášit kameny než kamenovat prachaté,“ ohradil se František pevným hlasem.

Tělem o krok couvla, ale hlava s krkem zůstaly vepředu. „Tak na to, hošánku, zapomeň,“ dala vehementně ruce v bok. „Oťas od Jiřiny, ještě před dvěma lety prostý instalatér, a jaký je teď

z něho pán! Studuje na stranické vysoké škole a co nevidět bude dělat pořádky s nepřáteli státu. Ne s žádnými prachatými,“ dodala rychle, „ale s opravdovými protistátními živly,“ promlouvala důrazně.

František se ušklíbl: „Co taky, když byl sám dutější než ty jeho trubky. Vzpomínáš, jak u Jiřky zapomněl zavřít vodu a ještě ji utěšoval, že má teď doma hezčí fontánu než radní na náměstí?“

Zmrazila ho pohledem. „O to lepší bude právník,“ argumentovala. „Někdo se netrefí do povolání na první dobrou,“ omlouvala nešikovného suseda.

„Někdo se netrefí ani do hřebíku,“ mávl rukou František. „Ten i kdyby pucoval boty, tak by to stejně zpackal.“

„Tím líp, my pracující přece napucované boty nepotřebujeme,“ odbyla ho Růžena.

„My pracující...,“ podíval se František dolů na své ošuntělé polobotky. „Místo abys měla radost, že jsem pracující, tak ze mě chceš udělat soudce.“

„Však to také budeš pracující, ještě prospěšněji pracující, uvidíš,“ zasněla se. „Vydláždíš nevědoucím cestu k uvědomění, vytesáš ztraceným...“

František se plácl do čela. „Zatraceně, já klukům zapomněl říct, ať do toho náhrobku nic nevytesávají, ten děda si to rozmyslel.“

Růžena se překvapeně podívala. Zrovna se otáčel, že jim to půjde říct, to už ho ale měla znovu pevně chyceného za košili, stála před ním a zírala na něho pravým okem úpěnlivě, levým

výhružně. „Teď jdeme domů, Fráňo, tam si připravíš ty otázky, které ti soudruh Hořanský poslal, a naučíš se je. A ve čtvrték sfoukneš ten pohovor na jedničku, rozumíš?“ škusbla s ním různě vpřed. „Pojď, nebo nám ujede autobus,“ popohnala ho.

František ji loudavě následoval. „Nemusíš se bát, Růžko, dal jsem to za úkol Olince s Jeníkem, aby mi ty odpovědi vypracovali. Do večera to bude hotové.“

„No to jsi celý ty, zaúkolovat s tím děti,“ povyskočilo jí obočí. „I když,“ uvědomila si vzápětí, „ono jim to neuškodí, dozvědět se něco dopředu. Ahá, a mně bylo hned divné, že skoro celý týden jdou ti dva ze školy přímo do knihovny, i když tam předtím nechtěli vůbec chodit. Muselo je to asi i dost bavit, podle toho, kolik času tomu věnovali, po celém pokojíku mají roztahané noviny,“ rozjasnila se jí konečně ztrápená tvář. „Dokonce si i nějaké výstřižky nalepovali na zeď, vzali to opravdu poctivě.“

„Vidíš, a ty pořád, že jim nepomáhám s učením. Z těch otázek se dozvedí víc věcí než za celý rok ve škole,“ usmál se vítězoslavně František, jak šikovně to zařídil.

„Říká expert na vzdělání,“ dívala se na něho úkosem, „ten, který v první třídě raději vypil kalamář s inkoustem, aby nemusel psát,“ povzdechla si útrpně. „Ty tak zrovna víš, co se ve škole vůbec učí, s tou tvojí kebulí a tlapama věčně někde v kamení,“ šťouchla ho do hřbetu ruky. Natáhl ji před sebe a obrátil. Hned za ní i druhou. Připomínaly opravdu spíš otlučené lopaty na šterk než lidské ruce. Celé od prachu, nejvíc v záhybech a na kloubech prstů. Z palce na něj mrkala sedřená kůže s fialovou modřinou.

„Vidíš? Krev a prach,“ okomentovala je Růžena.

„To by se mi vedle v brusírně a při leštění smylo,“ obhajoval se. Na chvíli se odmlčel. Vzpomněl si, jak šefovi nedávno vyklouzl z vázání metrákový kus žulového schodu. Naštěstí stihl uskočit, takže ho jen líznul, chybělo ale málo a byl by mu rozdrtil celou nohu. I tak si pár týdnů poležel a chlapy tak dostal na starost on sám. Docela se mu ta pozice i zamlouvala. Nejenže si odpočinuly obouchané ruce i domlácená záda, ale uvědomil si, že ho uspokojuje rozhodovat o věcech, které do té doby nechával na druhých. „Ale možná máš v něčem pravdu, Růžko, možná je čas na změnu,“ přemýšlel nahlas, „jenom nevím, jestli právě tohle je ta změna, kterou bych chtěl.“ Zadíval se svýma hlubokýma modrýma očima na ubíhající cestu před sebou.

„Vždyť mi z toho zvoní v uších ještě teď, Fráňo, to přece nejde dělat celý život, den za dnem, rok za rokem,“ vyrušila ho z přemýšlení.

„Nevím,“ pokrčil rameny a rozhlédl se kolem, „doted'ka to šlo.“

„Doted'ka nebyla jiná možnost,“ odsekla mu. „Teď může a bude rozhodovat dělnická pěst,“ mávla rázně rukou.

„Hafavavavafafaf,“ spustil štěkavou palbu hnědavý voříšek, který stál tentokrát přímo u plotu.

„Jéžišmarjá,“ nadskočila překvapeně Růžena a její buclatá ruka, ještě před chvilkou pevně sevřená a připravená k rozmáchlému gestu, se teď pokorně přilepila k srdci. „Já se lekla, panebože, fuj, ty psisko!“ prskla po něm, a sotva se trochu rozdýchala, podívala se překvapeně na Františka: „Tebe nevylekal?“

František se na ostražitého hlídače s úsměvem díval. „Všiml jsem si ho, jak tam stojí a kouká na tebe,“ vysvětloval jí pobaveně,

„ale teď mi, Růžko, řekni, odkdy se tvrdá dělnická pěst dovolává Ježíše i s Marií a s Pánem Bohem, všech najednou?“ neodpustil si do ní rýpnout.

„Jenom když se hrozně lekne,“ odfrkla uraženě a změřila si voříška ostrým pohledem. Ten, zjevně spokojený, že jim ukázal, jak dobrý hlídač ve skutečnosti je, zůstal stát u rohu plotu, vrtěl ocasem a jen se za nimi díval. Broukový autobus pomalu přijížděl. František stihl ještě za pochodu sundat čapku a plácnout s ní o ruku, aby ji trochu oprášil, než do něj oba nastoupili.

U vás to nepůjde, soudruhu

Odva dny později už stál František pod velkým betonovým schodištěm a před ním se tyčila oranžovo-šedá budova Okresního národního výboru se svými asi třemi sty okny. Začal je počítat. Fráňo, prosím tě, nedělej blbosti a běž už, jako by za sebou slyšel Růžin hlas. Ohlédl se. Za ním bylo jen malé, poloprázdné parkoviště, o lampu stála opřená eska. Zhluboka se nadechl a otevřel velké prosklené křídlo dveří s malým bílým nápisem *Táhni*.

„Já bych rád,“ zamumlal, „ale to by mi Růža nikdy neodpustila.“ Rozhlédl se.

„Koho hledáte, člověče?“ vykoukl malým okénkem vrátný, kterého hned udivilo, s kým že to ten chlápek mluví.

„Jdu na přezkoušení,“ otočil k němu hlavu František.

„Jó, tak to musíte nahoru do patra, první dveře vlevo,“ poradil mu vrátný. František přikývl.

„Hodně štěstí, soudruhu,“ zavolal za ním. František se na něj usmál. Ještě před malou chvílí byl člověk, teď už je soudruh. Zatím sám nevěděl, jestli mu to lichotí, nebo ne.

„Děkuji, soudruhu,“ odpověděl zdvořile, chytil se mřížovaného zábradlí a začal pomalu stoupat po strmých schodech. S každým

schodem u něj nervozita vzrůstala. Bylo to hodně dávno, kdy ho naposledy někdo zkoušel, snad ještě ve škole, od té doby asi nikdo, přemýšlel. Neměl to rád. Nikdy na nějaké přepisování do sešitů nebyl, bavily ho praktické věci, do něčeho se pustit, něco vytvořit. Zároveň si ale musel přiznat, že ho získávání poznatků z předešlých dvou dnů překvapivě bavilo, mozek po dlouhém, léta trvajícím zahálení přímo bažil po nových informacích. Dlužil mu to a dlužil to i Růženě a dětem, které si s ním tolikrát chtěly popovídat o tom, co je zajímalo nebo co se dozvěděly ve škole, ale on je namísto toho poslal za mámou, aby pak sám něco kutil, spravoval nebo pracoval venku. Tušil, že něco v životě postrádá, ale nedokázal přesněji definovat co. Možná se dosud práci věnoval až moc, na úkor rodiny. Zvládne to, určitě, budou mít radost, Růžena i děti, budou na něj pyšní.

Na chodbě už čekalo pět dalších adeptů. Otevřely se mohutné dřevěné dveře a z nich vyšel usmívající se muž.

„Je to jednoduché jak facka,“ prohodil k druhému, který seděl na lavici. „Počkám tě venku, má jít další.“ Muž, který seděl nejvíc na kraji, se zvedl a vešel důležitě dovnitř. Robustní dveře se zavřely. František si prohlížel ostatní čekající. Zůstal stát na posledním schodě a přemýšlel, jestli si k nim má přisednout. Dva seděli klidně, očima přejížděli střídavě podlahu, stěny a protější židle, nebo jen tak koukali do prázdna. Dva se polohlasem bavili o frézování drážek. „Prej na to málo tlačím,“ slyšel toho vyššího z nich, „tak mi řekl, ať se jdu podívat vedle do dílny za soudruhem za soustruhem, ten prej zaučuje...“ ztlumil hlas, když si všiml, že ho František poslouchá. Neuběhlo ani deset minut,

když se dveře znovu otevřely a s pokynem „další“ se celá akce opakovala. Když František viděl vycházet ze dveří usmívající se, spokojený obličej, začala z něj nervozita pomalu opadat. Byly to ale zvláštní úsměvy, samolibé, zavilé. Pak přišli po schodech další dva muži a bez váhání se posadili na lavici. Za chvíli došla řada i na Františka.

„Čest práci, soudruhu,“ přivítal ho vřelým hlasem menší, usedle působící muž.

„Čest práci i vám, soudruhu náměstku,“ odpověděl bez váhání František. Z pozvánky, kterou dostal, věděl, kdo bude jeho zkoušející.

„Jste tu přesně načas, to mám rád,“ uvelebil se obtloustlý náměstek ve velké židli. „Začali bychom jen několika faktickými otázkami, poté ještě zhodnotíme vaši oddanost a loajálnost straně. Bude to vyřízeno během chvilky, posaďte se, prosím,“ pokynul náměstek směrem k malé dřevěné židličce.

František se posadil a naklonil se k náměstkovi, jako by se bál, aby mu neuniklo ani jedno slovo. Ostýchavě vyčkával, na co se ho bude ptát a jestli to bude vědět. Náměstek otevřel velkou modrou složku, podíval se na Františka a téměř slavnostně pronesl:

„Vítězslav Nezval, soudruhu.“

„Vítězslav Nezval,“ zopakoval trochu nervózně František a pokyvoval přitom hlavou, jako by chtěl sám sebe ujistit, že je dobře připravený a nemá se čeho bát. „Vítězslav Nezval, toť předák národního výboru, vzal na sebe břímě zodpovědnosti za vybudování vybavenosti a přijímání souboru účinných opatření, aby výsledky,

kterých bude dosaženo, vytvořily předpoklady pro cíle, kterých chceme dosáhnout a vytvořit tak příznivé předpoklady k jejich realizaci," odrecitoval ke konci již hrdě.

Náměstek na něj chvíli hleděl, pak koukl do lejstra, promnul si vousy, načež se na Františka znovu upřeně zadíval: „Řekněte mi to, soudruhu, ještě jednou.“ Tentokrát se na židli soustředěně posadil, zamhouřil trochu oči a sevřel ruce k sobě.

To Františkovi dodalo kuráže a spustil znovu: „Vítězslav Nezval, předák národního výboru, zodpovědný za vybudování vybavenosti a přijímání souboru účinných opatření, aby výsledky, kterých bude dosaženo, vytvořily předpoklady pro cíle..."

„Moment," přerušil ho straník, „jakže jste ho nazval?"

„Nezvala, pane?" zareagoval pohotově František. „Předákem národního výboru, vzal na sebe břímě zodpovědnosti..."

„Počkejte, počkejte," usměrňoval ho náměstek. „Nezval vzal břímě? Ale kdeže, Nezval nevzal žádné..." Nadechl se. „Víte co," sundal si brýle z očí a protřel si dlaní unavené a starostlivé čelo. „Soudruha Nezvala přeskočme, já básníkům beztak nikdy moc nerozuměl," řekl polohlasem, spíš pro sebe, a podíval se znovu na Františka. „Pojďme dál."

„Ano, jsem připraven," odpověděl hrdě, cítil, jak z něj nervozita pomalu opadá.

„Ták," poposedl si náměstek na židli a zahleděl se do spisu. „Třeba, třeba Julius Fučí..."

„Julius Fučík," nenechal ho František ani dokončit, „nesmlouvavě postavil nepříteli hráz zpevněnou v jeden val, jenž se stal významnou výspou chrabrosti, ocelové jednoty a nerozborného